

Poeziile despre anotimpuri folosite în activitatea didactică din grădiniță

Prof.înv.preșc. Ilescu Valentina

Școala Gimnazială „Prof. Mihai Sîmbotin” Cîrligele, Vrancea

Copiii de vârstă preșcolară percep frumusețea anotimpurilor mai întâi senzorial, parcurgând stări de bucurie la apariția primei zăpezi, observând primăvara fenomenul înmuguririi pomilor, iar toamna mirosind parfumul fructelor. Pastelurile, ca poezii lirice, vin să completeze și să susțină frumusețea naturii surprinsă în rotația anotimpurilor și să explice, prin cuvinte, ecoul acestora pe plan sufletesc. Nu este întâmplător faptul că preșcolarii audiază și memorează cu ușurință poezii în care sunt descrise anotimpurile, însoțite de imaginea nouă a naturii care le colorează diferit înfățișarea.

Așadar, anotimpurile, în succesiunea lor ciclică, constituie un motiv de inspirație pentru poezii care și-au dedicat opera copiilor, natura și viețuitoarele subordonându-se armonios fiecărui anotimp.

A) PRIMĂVARA este anotimpul intrării victorioase în existență:

A trecut iarna geroasă,

Câmpul iată-l înverzit,

Rândunica cea voioasă

La noi iarăși a sosit.(V.Alecsandri, *Primăvara*)

Este un motiv de bucurie și exaltare în fața naturii reînviată, care-l fac pe poetul **Vasile Alecsandri** să-i ureze un bun venit acesteia: *Salutare primăvară,/Timp frumos, bine-ai venit!*(V.Alecsandri, *Primăvara*)

Vasile Alecsandri, creatorul pastelurilor în literatura română, a îmbogățit patrimoniul cultural cu poezii în care a omagiat natura, în toate anotimpurile sale. O astfel de poezie este și *Primăvara* în care este surprinsă agitația dată de o multitudine de păsări călătoare, care au revenit în țară (*rândunica, sturzul, turturelele, cucul*) și de fluturii adunați cu miile. Nu putea fi uitată *harnica albină* care însuflețește prin zumzetul său *copacul înflorit*. Poetul folosește în descrierea naturii epitete simple dar sugestive, ușor de reținut de copii, epitete care dau o notă de căldură și vioiciune tabloului prezentat: *rândunica voioasă, sturzul galben aurit, harnica albină, câmpul înverzit*. Imaginile vizuale sunt completate de cele auditive date de: zborul sturzului și al albinelor, concertul turturelelor și de cântecul cucului.

Tema optimismului și a bucuriei, sentimente ce inundă sufletul eului liric, odată cu renașterea naturii la sosirea primăverii, este surprinsă și în poezia *Oaspeții primăverii*. Titlul sugerează sosirea păsărilor călătoare pe meleagurile însorite. Spectrul trăirilor autorului este redat la nivelul textului prin intermediul figurilor de stil, cu ajutorul cărora se realizează imagini artistice deosebit de sugestive. Astfel, în prima strofă, apariția primului cocostârc este redată prin metafora *un punct negru*, precum și prin epitetul *tainic*. Imaginile vizuale sunt realizate cu ajutorul enumerațiilor: *în fund, pe cer albastru, în zarea depărtată, la răsărit, sub soare*, dar și prin utilizarea inversiunilor deosebit de expresive: *în lume călător, al primăverii dulce, iubit prevestitor*. Cocostârcul capătă valoare de simbol, deoarece acesta conturează ideea unui nou început, când natura se însuflețește, la debutul unui nou ciclu temporal.

Bucuria sosirii primăverii este sugerată și prin imaginea motorie, realizată prin intermediul enumerației: *el vine, se înalță, zboară, se coboară* la cuib, evidențiind nerăbdarea păsării de a revedea locuri dragi, părăsite la sosirea toamnei, fapt sugerat de comparația *răpide ca gândul se coboară*. Sosirea primăverii constituie un motiv de bucurie, de exuberanță în rândul copiilor:

Iar copilașii veseli, cu pieptul dezgolit,

Aleargă, sar în cale-i și-i zic: Bine-ai sosit!

Urmează apariția altor păsări, prin enumerația: *ciocârlia, rândunele, un roi de păsărele, nagâții*. Este surprins tumultul naturii însuflețite de apariția păsărilor care înveselesc peisajul cu ciripitul lor vesel și încântător.

Strofa finală dă glas entuziasmului , extazului care-i cuprind sufletul poetului, odată cu reînvierea naturii: *Ah! iată primăvara cu sânu-i de verdeață!*

*În lume-i veselie, amor, speranță, viață,
Și cerul și pământul preschimbă sărutări*

Prin raze aurite și vesele cântări!(V.Alecsandri, *Oaspeții primăverii*)

Spațiul descris în poeziile despre anotimpuri are elemente caracteristice naturii noastre românești. Copiii îndrăgesc poezia *Vestitorii primăverii* de **George Coșbuc** pentru luminozitatea ei, pentru bucuria generată de sosirea acestui anotimp, ceea ce produce exclamații deopotrivă în sufletul poetului și în cel al cititorului:

Și-acum veniți cu drag în țară!

Voi revedeți câmpia iară,

Și cuiburile voastre-n crâng!

Aș vrea la suflet să vă strâng,

Să râd de fericit, să plâng!(G.Coșbuc, *Vestitorii primăverii*)

Măiestria artistică a poetului constă în faptul că folosește multe figuri de stil, creionând un tablou vizual foarte sugestiv. El dojenește cu multă dragoste și duioșie păsările, în lipsa lor natura fiind cuprinsă de tristețe: *De frunze și de cântec goi,/ plâng codrii cei lipsiți de voi.*

Poetul cheamă acești mesageri ai bucuriei, păsările călătoare, acasă unde sunt *doine dragi, inmuri sfinte*, aspecte care sugerează patriotismul, dragostea de țară. Bucuria pe care o aduc păsările călătoare la venirea în țară *Dintr-alte țări, de soare pline,/Pe unde-ați fost și voi străine.* constituie o fericire, o renaștere a întregii naturi personificate. Tabloul naturii este complet abia când păsările aduc cu ele ploile, cântecele, noapțile de poezie, vânturile line și florile din câmpie.

În *Cântec de primăvară*, descriind aspectele reînvierii naturii, poetul George Coșbuc a reliefat acele elemente care impresionează pe copii: reîntoarcerea păsărilor, ciripitul vesel în pădure, câmpul înverzit: *Toate păsările vin,*

Toate, toate,

Codrul e de cântec plin.

Toate păsările vin.

Grauri, sturzi și ciocârlii

Prin pădure și câmpii

Zboară vesel, cântă toate.(G.Coșbuc, *Cântec de primăvară*)

Poetul Coșbuc creează dinamismul tabloului prin folosirea frecventă a verbului, iar prin repetiții fixează în memoria copiilor aspectele specifice anotimpului: *câmpul a-nverzit, verdeață și flori, cucul care cântă și zboară toată ziua.* Pastelurile sunt animate de prezența umană, de dat aceasta cei care dau vioiciune peisajului sunt copiii, care se veselesc în mijlocul naturii.

Mult mai accesibilă pentru preșcolari este poezia *Sosirea rândunicii* de George Coșbuc, care sintetizează mai simplu transformările naturii la venirea primăverii:

Rândunica a sosit,(...)

Iată mugurii-nverzesc,

Grădinițele-nfloresc,

Tot e viu și-ntinerit

Căci e cald și bine.(...)

Răsărit-au mândre flori,

Și prin zări se văd cocori,

Verde-i jos, senin e sus

Căci e cald și bine.(G.Coșbuc, *Sosirea rândunicii*)

Enumerația, epitetul *mândre flori*, metafora *verde-i jos, senin e sus* fac versurile ușor de înțeles și memorat de copii. Bucuria , prezentă din nou la venirea primăverii, este exprimată prin exclamația care se repetă: *Primăvara vine!*

Sentimentul de încântare generat de transformările suferite de natură la sosirea primăverii

este surprins și în poezia *Cântec de primăvară* de poetul **Ștefan Octavian Iosif**. Așa cum se precizează încă din titlu, aceste versuri sunt un imn dedicat naturii surprinsă atât prin imagini vizuale, dar mai ales auditive. Elementele naturii primăvăratice sunt și aici prezente: *înfloresc grădinile, ceru-i ca oglinda, livezile înflorite*, dar tabloul este întregit de sunetul armonios dat de *colinda albinelor și cântecul ciocârliilor*. *Imnul de veselie* creează cadrul perfect pentru dansul colectiv al fluturilor. Veselia naturii este molipsitoare, copiii iau parte la petrecerea naturii, prin dans: *joacă fete și băieți/hora-n bătătură*. Măreția naturii îl copleșește pe poetul căruia nu-i ajunge o viață pentru a venera frumusețea naturii: *Ah, de ce n-am zece vieți/Să te cânt, natură!*(Șt.O.Iosif, *Cântec de primăvară*)

Nicolae Labiș, în pastelul *Primăvara*, îmbină în zugrăvirea tablourilor imagini vizuale și auditive deosebit de sugestive: soarele de primăvară face ca zăpada să crape aduce mai întâi susurul lin al firelor de apă și apoi izbucnirea firelor de iarbă:

*Sub soarele de primăvară
Zăpada-ncepe să se crape
Și-n brazde freamătă ușoară
Minunea firelor de ape.*(N.Labiș, *Primăvara*)

Gradația ascendentă sugerează viața și munca caracteristică anotimpului primăvara. Începând cu fremătarea lină a firelor de apă, zgomotul, ce sugerează pulsația vieții, se intensifică până la duduitul tractoarelor care *cântă cadențat*.

Primăvara care aduce belșug în țară este descrisă de **Otilia Cazimir** în poezia *Pentru tine*,
primăvară prin versuri vesele și luminoase:

*Șiruri negre de cocoare,
Ploi călduțe și ușoare,
Fir de ghiocel plăpând,
Cântec îngânat în gând,
Sărbătoare...*(O.Cazimir, *Pentru tine, primăvară*)

Sosirea acestui anotimp este văzută ca o *sărbătoare* a naturii și a viețuitoarelor. *Vioiciunea și mișcarea domnește între micile vietăți: gândăceii mici și roșii* au ieșit să doarmă la soare, iar *cărăbușul cu barbă, în hăinuță aurie, mândru și grăbit*, vestește întreaga lume că *Primăvara a sosit!* (*De pe-o „Bună dimineață”*)

Poezia anotimpurilor ocupă și la **George Topîrceanu** un loc central. În *Rapsodii de primăvară* plantele, păsările și găzele se mișcă într-un univers frenetic, văzut miniatural, descris grațios în versuri sprintare, cu umor. Atmosfera este de joc, lucru care place mult copiilor, de aceea ei rețin cu ușurință versurile săltărețe. Primăvara este anotimpul învierii întregii naturi:

*Soare crud în liliac,
Zbor subțire de gândac,
Glasuri mici,
De rândunici,
Viorele și urzici...
Primăvară, din ce rai
Nevisat de pământeni,
Vii cu mândrul tău alai
Peste crânguri și poieni?*(G.Topîrceanu, *Rapsodii de primăvară*)

Ca și toamna, primăvara apare ca o zână, cu *alai de toporași, șiruri de mărgăritare* și în *mătăsuri lungi de vânt* ea lasă în urmă, *pe câmpii păpădii, bălți de omăt topit și arături de catifea*. Imaginea zarzărului proaspăt înflorit exprimă, prin simboluri numeroase, măiestria acestui fapt:

*Un zarzăr mic, în mijlocul grădinii,
Și-a răsfirat crenguțele ca spinii
De frică să nu-i cadă la picioare,
Din creștet, vâlul subțirel de floare.*

*Că s-a trezit așa de dimineață
Cu ramuri albe – și se poate spune
Că-i pentru-ntâia oară în viață
Când i se-ntâmplă-asemenea minune.* (G.Topîrceanu, *Rapsodii de primăvară*)

Călăuzii primăverii sunt cocorii care îi arată drumul an de an spre *ținutul diafan*, iar urmele pașilor ei sunt viorelele. Poetul o așteaptă pe primăvară cu nerăbdare și o întreabă *Primăvară, unde ești?* Poezia este realizată prin folosirea cu iscusință a multitudinii de figuri de stil: enumerări, personificări (*crângul adormit, zarzărul s-a trezit mirat, primăvara se pogoară pe pământ*), epitete (*soare crud, zbor subțire, mândru alai, panere de argint, stol bălai, ferestre amorțite, nor sihastru, pas tainic, ținutul diafan*), comparații (*gospodinele ca albinele, cerul ca o petală de miozot*), toate evidențiind frumusețea limbajului și îmbogățind vocabularul copiilor cu expresii frumoase.

Agitația primăverii este prezentată în stilul caracteristic și în poezia *Primăvara*, apariția anotimpului fiind văzută ca o repetiție, o copie. Odată cu trecerea Babelor și a apropierei timpului cald, găzele revin la viață și *depun la soare ouă microscopice, păsările migratoare se reîntorc din tropice* iar florile înfloresc: crinii, narcisele, lotușii. Este surprinsă *hărmălaia* din ogradă, animalele *cântă fără pauză*: cocoși, curcanul, câinele și motanul. Și oamenii sunt cuprinși de fericire (*Pe trotuar alături saltă două fete vesele...*), singurul element care aduce liniște tabloului fiind zborul unui fluture. Exclamația finală surprinde bucuria și revenirea poeziei de viață: *Zău că-mi vine să-mi las baltă/Toate interesele!*

B) VARA este anotimpul împlinirii.

George Coșbuc vede peisajul ca mediul unei sărbători în care este exprimată bucuria de a

trăi. Omul își face simțită prezența în natură prin muncă, prin iubire, prin jovialitate, cum se vede și în versurile poeziei *Vara: Privirile de farmec bete*

*Mi le-am întors către pământ-
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor veșmânt.* (G.Coșbuc, *Vara*)

Peisajul coșbucian este unul solar, unde plantele ating vârsta maturității: grâul este galben, sugerând prezența soarelui. Așadar, soarele înseamnă viață și vitalitate.

Pastelul *Noapte de vară* sugerează, în schimb, un sentiment de calm și fericire deplină. Sugestiv este tabloul vieții câmpenești și al satului, surprins în înserare și în liniștea nopții. Succesiunea de tablouri ajută la descrierea gradată a înserării din partea întâi, ca o mișcare lentă către sat. Amurgul, în iradierea de lumină a apusului în perspectiva depărtărilor strălucind în luminiș, deschide tabloul. Imaginile sunt vizuale, iar percepția este auditivă pe măsură ce ne apropiem de sat: carele, scârțâind de povara roadelor culesului, mugetul turmelor ce se îndreaptă spre sat, flăcăii *hăulind pe luncă*, apoi nevestele *cu cofița la râu* și fetele *cu poala-n brâu* de la secerat. Impresia de calm nocturn, de liniște este sugerată admirabil în ultimele versuri:

*Dintr-un timp și vântul tace
Satul doarme ca-n mormânt
Totu-i plin de Duhul sfânt:
Liniște-n văzduh și pace
Pe pământ.* (G.Coșbuc, *Noapte de vară*)

Ca și Coșbuc, **Nicolae Labiș** realizează o corespondență vară-lan de grâu. El prezintă în pastelul *Vara* tablourile cele mai caracteristice acestui anotimp, dar și munca pe ogoare. Lanurile de grâu au intensitatea mărilor (*Până-n zori se-nvălură mări de grâu bălan*) iar recoltatul nu îl mai execută oamenii ci mari secerători- *combinele care își rotesc paletele și zvârle snopi ușori.*

Mai accesibilă copiilor preșcolari este poezia *Vara* de **Otilia Cazimir**, în care sunt surprinse mai multe aspecte specifice acestui anotimp: *E cald. Grădina-n jurul meu/Se-ntinde leneșă la soare.*

Personificarea este figura de stil foarte folosită în această poezie: *grădina se întinde leneșă la soare, frunzișul își culcă umbra, vrăbiile tac, trifoiul este adormit.* Natura este în letargie, mișcările încetinite de căldură, sunetele sunt izolate, estompate și ele:

*Doar cucul cel bătrân aruncă,
Ne-ndemânatic și buimac,
Chemarea-i scurtă peste luncă.
Și din trifoiul adormit,
Cu flori, ușoare și rotund,
Același dulce țârâit
De greier tineri îi răspunde. (O.Cazimir, *Vara*)*

Foarte sugestivă este imaginea macului roșu care se scutură în lumina soarelui:

*Râzând cu capul dat pe spate,
Un mac își scutură pe rând
Petalele însângerate. (O.Cazimir, *Vara*)*

Bucuria copiilor la apariția fructelor coapte de vară – cireșele evidențiate prin metafora *mărgelile de rubin*, este descrisă de **Elena Dragoș** în poezia *Vara*:

*Din livezi copiii vin
Cu mărgelile de rubin;
Le-au găsit pe ram-perechi
Și le-atârnă la urechi. (E.Dragoș, *Vara*)*

C) TOAMNA reprezintă anotimpul frecvent întâlnit în poeziile pentru copii.

Toamna semnifică bogăția rodului, împlinirea, belșugul și răsplata muncii din timpul verii,

în poezia *Toamna* de **Demostene Botez**:

*Mere, pere, în panere,
Prune bune și alune,
Și gutui amărui,
Cu puf galben ca de pui,
Și tot felul de legume,
De nu le mai știi pe nume. (D.Botez, *Toamna*)*

În pastelul *Zile de toamnă*, poetul **George Coșbuc** realizează o frumoasă antiteză între vremea din timpul verii deja trecute și cea din timpul toamnei care-și face simțită prezența. Poezia începe cu evocarea unui tablou senin și luminos al zilei însorite de sfârșit de vară:

*Ieri vedeam în luncă flori,
Mândri fluturi zburători
Și vedeam zburând albine.
Ieri era și cald, și bine. (G.Coșbuc, *Zile de toamnă*)*

Peisajul este prezentat ca fiind văzut cu ochii unui copil, scoțând în prim-plan acele elemente din natură care-l atrag mai mult: flori, fluturi, albine. Prin contrast, aspectul zilelor de toamnă apare mai puternic conturat, astfel sunt percepute mai ușor de către copii transformările prin care trece natura în acest anotimp:

*Azi e frig și nori și vânt,
Frunzele cad la pământ,
Florile stau supărate.
Vestejesc de brumă toate. (G.Coșbuc, *Zile de toamnă*)*

Natura va începe acum să trăiască și spaima apropiatului sfârșit, caracteristicile anotimpului

fiind redată cu ajutorul metaforelor și a miniaturalului:

*Văl de brumă argintie,
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.*(O.Goga, *Toamna*)

Astfel poetul **Octavian Goga**, descrie în poezia *Toamna*, cu multă sensibilitate și melancolie, tabloul trist al sfârșitului de toamnă. Poetul suferă alături de puiul golaș de ciocârlie, sufletul său vibrând adânc la tristețea care a cuprins natura. Atmosfera devine încet, încet întunecată și apăsătoare. Imaginea pădurii este deprimantă sub povara de plumb a *norilor suri*, iar pe câmpul pustiu *tremură porumbul*. Dinspre miazănoapte, își face apariția vântul nemilos, care face să fie smulsă câte o șindrila de pe șură. Sub loviturile *vifroniței păgâne*, nucii devin neputincioși, iar pe cumpăna fântânii *plânge-un pui de ciocârlie* singur și trist, lipsit de ocrotirea mamei. Auzind plânsul puiului de ciocârlie, poetul se simte trist și singur.

Toamna este amplu descrisă și de **George Topîrceanu** în prima parte a poeziei *Balada unui*

greier mic. Poetul prezintă soarta greierașului la începutul toamnei, anotimp de transformări dramatice în natură, cu urmări asupra ființelor mici. Sosirea neașteptată a toamnei *cele întunecate* este prezentată cu rapiditate în primele versuri, insistându-se asupra surprizei: *A venit așa, deodată*. Într-un tablou mohorât, *cu dealuri zgribulite și țarini zdrențuite*, apare, printr-o amplă personificare, chipul noului anotimp, *toamna întunecată*, cu un portret detaliat prin epitetul triplu *lungă, slabă și zăludă*, ea apărând asemenea unui duh malefic care lasă în urmă numai rele:

*Botezând natura udă
C-un mănunchi de ciumafai,-
Când se scutură de ciudă,
Împrejurul ei departe
Risipește-n evantai
Ploi mărunte,
Frunze moarte,
Stropi de tină,
Guturai.*(G.Topîrceanu, *Balada unui greier mic*)

Natura reacționează diferit în fața toamnei: cuprinși de panică, ciulinii *se pitesc prin văgăuni*, măceșii o întâmpină *cu grăbite plecăciuni*, iar greierașul își face apariția *pe coastă la urcuș, din căsuța lui de humă*.

Monologul greierului, care se adresează nemilosului anotimp, început și încheiat cu onomatopeea *cri-cri-cri*, exprimă o drama existențială. Toamna îl găsește pe greier cu camera goală, fapt care-l motivează prin credulitatea sa izvorâtă dintr-un calcul greșit (*Nu credeam c-o să mai vii/ Înainte de Crăciun./ Că putem și eu s-adun/ O grăunță cât de mică*). Drama sa este cu atât mai mare, cu cât posibilitatea împrumutului la *vecina furnică* este urmată de refuz și bârfă: *Fiiincă nu-mi dă niciodată,/ Și-apoi umple lumea toată/ Că m-am dus și i-am cerut...* Finalul poeziei, marcat de simpatia și compasiunea poetului, accentuează sentimentul de tristețe, greierașul rămânând lipsit de orice speranță: *Dar de-acuș s-a isprăvit.../ Cri-cri-cri,/ Toamnă gri/ Tare-s mic și necăjit*.

În opoziție, sentimentul provocat de venirea toamnei, în poezia *Rapsodii de toamnă*, este unul tonic, de bună dispoziție, de amuzament și jovialitate, atât de plăcut micului cititor. Folosind antropomorfizarea lumii vegetale și a găzelor, intrate în panică de venirea toamnei, poetul George Topîrceanu reușește să trezească curiozitatea copiilor. Primele versuri surprind descriptiv toamna:

*A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor
Și-a furat de prin ponoare
Puful păpădiilor.*(G.Topîrceanu, *Rapsodii de toamnă*)

Accentul este pus în poezie pe conturarea universului mic al ierburilor și găzilor, evocate cu umor și duioșie, poetul atribuindu-le preocupări, nevoi și manifestări de conduită specifice existenței omenești. Într-o atmosferă prevestitoare de evenimente, o coțofană, *fără ocupație*, aduce o veste *de senzație*: că vine un vânt rece de iarnă *răscolind pădurile*. Auzind asemenea veste, plantele și găzele comentează și răspândesc știrea cu repeziciune, manifestându-se diferit, precum ființele cuvântătoare. De altfel, figura de stil folosită preponderent de poet este personificarea. Astfel: ciulinii *fug cuprinși de panică*; vrăbiile devin *alarmate*; papura se zbate pe lac *legănându-și săbiile*; lișițele vociferează, cocostârcii vin grabnic *pe catalige*; *un erete, polițai din naștere apare în recunoaștere*; de emoție *o păstaie de sulcină explodează sub un znop de bozie*. Lumea florilor (dalia, petuniile, floarea-soarelui) este cuprinsă de grijă și frică, iar în lumea plantelor sălbatice, a buruienilor (mășlarița, loboda, mătrăguna, brusturele) domnește atmosfera de căință: *Buruienile-ngrozite/ De-așa vremi potrivnice/ Se vorbiră pe șoptite/ Să se facă schivnice*. În strofele din finalul poeziei, poetul revine asupra imaginii toamnei, subliniind consecințele venirii ei pentru micile necuvântătoare: *Iat-o!... sus pe deal, la strungă,*

Așternând pământului

Haina ei cu trenă lungă

De culoarea vântului,

S-a ivit pe culme Toamna,

Zăna melopeelor,

Spaima florilor și Doamna

Curcubitaceelor...(...)

Apoi pleacă mai departe

Pustiind cărările,

Cu alai de frunze moarte

Să colinde zărilor.(G.Topîrceanu, *Rapsodii de toamnă*)

Toamna este ilustrată sugestiv și în pastelul *Sfârșit de toamnă* de **Vasile Alecsandri**. Și de

data aceasta sentimentul dominant este de tristețe, cauzată de schimbările care au loc în natură. În primul tablou sunt descrise păsările călătoare care se îndreaptă spre ținuturi mai calde:

Oaspeții caselor noastre, cocostârci și rândunele,

Părăsit-au a lor cuiburi ș-au fugit de zile rele.

Epitetele *zile rele, lung zbor, jalnic zbor*, dar și inversiunile *părăsit-au, pribegit-au* creează imaginea de ansamblu a toamnei. Toamna transformă *vesela câmpie* în una *tristă, vestejită*, lunca *pare ruginită* sub bătaia brumei iar frunzele cad. Căderea domoală a frunzelor este comparată cu *frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc*.

Apoi cadrul se lărgeste, așa cum se întâmplă în majoritatea pastelurilor lui Alecsandri:

Din tuspătru părți a lumii se ridică-nalt pe ceruri,

Ca balauri din poveste, nouri negri plini de geruri.

Soarele iubit s-ascunde, iar pe sub grozavii nori,

Trece-un cârd de corbi iernatici prin văzduh croncănitori.(V.Alecsandri,*Sfârșit de toamnă*)

Comparația dintre *nouri* și *balauri din poveste* atribuie peisajului proporții fantastice. De asemenea, se observă interferența dintre microcosmos și macrocosmos.

Dinamica ultimului tablou se sugerează prin : personificare, imagini vizuale și aliterație (*...iarna vine, vine pe crivăț călare!*), exprimarea concisă, prezența verbelor la timpul prezent. (*vântul șuieră.../Boii rag, caii nechează...*) Imaginea finală a omului *trist, care cade pe gânduri și se apropie de foc* destinde atmosfera și face trimitere la frigul înțepător.

D) IARNA este anotimpul alb care transformă peisajul.

Bucuria căderii primilor fulgi de zăpadă, când totul se îmbracă în *zale argintie*, copiii o retrăiesc audiind pastelul *Iarna* de **Vasile Alecsandri**, care înfățișează atmosfera luminoasă a tabloului satelor acoperite de albul strălucitor al zăpezii:

*Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi.
Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare,
Ca fantasme albe plopilor înșirați se pierd în zare.
Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele pierdute sub clăbucii albi de fum.*(V.Alecsandri, *Iarna*)

În pastelul *Miezul iernei* poetul descrie anotimpul friguros deja instalat și în plină manifestare, zăpada oferind un spectacol sclipitor, iar fiarele sălbatice cutreierând nestingherite alba întindere pustie. Imaginile vizuale și auditive și numeroasele figuri de stil creează tabloul măreț, fantastic, în neclintire, fără viață, fără glas, în care domnește frigul pătrunzător:

*În păduri trăsneasc stejarii! E un ger amar, cumplit!
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Iar zăpada cristalină pe câmpii strălucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârțâie sub picioare.*(V.Alecsandri, *Miezul iernei*)

George Coșbuc, în poezia *Iarna*, personificând acest anotimp, îi acordă puteri miraculoase de a construi, ca un dulgher vrăjit din basm, un pod peste râu, *fără lemn și fără cuie*:

*Iarna-i un vestit dulgher,
Căci ea poate, când voiește,
Peste râuri pod să puie,
Fără lemn și fără cuie,
Fără nici un pic de fier.
Și gătește-așa deodată
Pod întreg dintr-o bucată.*(G.Coșbuc, *Iarna*)

Imaginile create sugerează atmosfera feerică de basm cu personaje care pot crea cele mai fantastice lucruri. *Iarna*, asemeni unui *meșter iscusit* poate îmbrăca dealurile și câmpiile într-o pânză minunată, pe care o țese *fără ițe, fără spată, fără fir de tort urzit*. Ea poate fi și un grădinar *când vrea*, sădind flori albe pe geamuri *fără frunze și cotoare, fără chiar să aibă soare*.

Păstrând atmosfera fantastică, **Otilia Cazimir** prezintă iarna ca o babă urâtă și rea care coboară de la munte și pătrunde pe furiș în sat. În poezia *Baba Iarna intră-n sat, Doamna-gerului bătrână* a venit cu *gânduri rele*, de aceea băieții din sat, înarmați *cu biciuști, nuiete și praștii* vor să o alunge. *Iarna* este prezentată în costum popular *de căpătat și suflând în pumnii reci*, scoate pâclă pe poteci și lasă în urma ei:

*Promoroacă și polei;
Pe ogoare,
Corbi și cioare,
Din păduri
Lupii suri,
Și de-a lungul drumului*

Numai scama fumului.(O.Cazimir, *Baba Iarna intră-n sat*), influența lui George Topîrceanu fiind bine simțită.

Ca o doamnă fermecată, *în calești de vijelii* este prezentată iarna în poezia *Iarna* de **Nicolae**

Labiș. Este prezentată imaginea albului zăpezii ce acoperă întreaga natură și a satelor ce par adormite: *Totu-i alb în jur, cât vezi*.

*Moi podoabe pomii-nbracă
Și visează sub zăpezi
Satele-adormite parcă.*(N.Labiș, *Iarna*)

Sunt zugrăvite apoi tablouri specifice casei de la țară, cu copiii care *își turtesc pe geamul rece nasurile carne și hazlii*, cu *bunicul care povestește basme*, cu mirosul de pâine și tatăl care are grijă de animale.

Indiferent de anotimpul prezentat, aceste poezii, prin măiestria imaginilor prezentate și prin limbajul artistic folosit, contribuie la educarea estetică a copiilor.

Bibliografie:

1. **Buzași, Ion; Chiscop, Liviu**, (2000), *Literatura pentru copii*, Ed.Grigore Tăbăcaru, Bacău
2. **Chiscop, Liviu; Buzași, Ton**, (2000), *Literatura pentru copii*, Editura Grigore Tăbăcaru, Bacău
3. **Costea, Octavia**(coord), (1995), *Literatura pentru copii*-manual pentru clasa a XIII-a-Școli Normale; EDP, București
4. **Goia, Vistian**, (2003), *Literatura pentru copii și tineret*, Editura Dacia, Cluj Napoca